

ทิมงาน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเป็นนักบวช เป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ฉะนั้นเวลาเราประพฤติปฏิบัติ นี่สมณสารูป การเคลื่อนไหว การไปการมาของพระมีสติ ของโยมเขา เขาก็มีสติของเขา ฆราวาสธรรม เพราะเป็นฆราวาส เขาพยายามไขว่คว้าหาของเขา นั่นมันเป็นเรื่องของฆราวาส ฆราวาสมาบวชเป็นพระ เราบวชเป็นพระ เห็นใหม่ เราจะเอาความดีของเรา ถ้าเอาความดีของเรานี้ นักรบ นักรบรบกับทิวภูมิมานะของตัวเอง

เวลาทิวภูมิมานะนะ มันเกิดขึ้นมาในใจ ถ้าใจเกิดความโน้มเอียง เรามีความรู้ไปเป็นอย่างนั้น เราคิดอย่างไร ความคิดกับเราเป็นอันเดียวกัน ความคิดนี้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความคิดนี้ถ้าเป็นโลกเขา เขาก็อยู่ของเขาด้วยความคุ้นชินของเขา

เราเป็นพระ หลวงตาท่านสั่งประจำ “อย่าเสียดายอารมณ์ ความรู้สึกนี้อย่าเสียดาย สลัดมันทิ้งๆ” ถ้าสลัดมันทิ้งมันก็เกิดอารมณ์ใหม่เพราะจิตมันเสวยอารมณ์ คำว่า “เสวยอารมณ์” ถ้ามันไม่เสวยอารมณ์มันแสดงตัวอย่างไร ถ้ามันแสดงตัวอย่างไร เห็นไหม

“นี่สมณสารูปจากข้างนอก สมณสารูปจากข้างใน”

ถ้าจากข้างในนะ คนเรานี้อยู่ที่อำนาจาสนา คนที่มีสติดีเห็นใหม่ นี่สติแจ่มชัด จะทำสิ่งใดไม่ขาดตกบกพร่อง

ในสมัยพุทธกาล สันตกาย เห็นใหม่ อยู่ด้วยความสงบเสงี่ยม อยู่ด้วยความเรียบร้อยนัก คนเขาบอกว่า พระองค์นี้เป็นพระอรหันต์ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เขาไม่ได้เป็นอะไรเลย เขาเป็นผู้ที่มีสติ นี่เพราะอดีตชาติเขาเคยเป็นราชสีห์ถึงห้าร้อยชาติ” นี่คนที่มีสติดี เห็นไหม

นี่สันตกาย จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิมนต์มาแล้วเทศนาว่าการ เรื่องให้เห็นกายใจ เขาสงบเสงี่ยมอยู่ แต่เขาไม่ทำงาน จิตของเขาไม่ออกทำงาน ไม่เป็นประโยชน์กับเขา นี่คนมีสติดี

คนมีสมาธิ ความตั้งมั่นของเรา ดูความสงบเสงี่ยม ดูความสงบระงับ เราก็มองว่าพระองค์นั้นมีคุณธรรมในหัวใจ แต่พระองค์นั้นมีคุณธรรมในหัวใจหรือไม่มีคุณธรรมในหัวใจ สมาธิเขาดี เขาก็ร่มเย็นเป็นสุขของเขา ถ้าใครมีปัญหา ปัญหามันแจ่มแจ้ง คิดสิ่งใดทำสิ่งใดทะลุปรุโปร่ง นี่สิ่งที่มีปัญหา ปัญญาเห็นไหม ปัญญาอย่างนี้ปัญญาทางโลกๆ มันเด่นชัดของมัน นี่ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญา เราแสวงหากัน เราประพฤติปฏิบัติกัน ถ้ามันมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเด่นชัดขึ้นมา เห็นไหม เขาว่าคนไทยนี้ทำสิ่งใดนะ แล้วทำคนเดียว สิ่งนั้นจะประสบความสำเร็จ คนไทยทำงานเป็นทีมไม่ได้ คนไทยมีแต่อิจฉาริษยา มีแต่คอยขัดแย้งขัดขากัน คนไทยทำงานเป็นทีมไม่ได้ นี่มันเป็นสถิติที่เขาตีจินนินทา

ความที่ตีจินนินทาเพราะอะไร เพราะเขาเห็นสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าทำงานเป็นทีมขึ้นมา การแข่งขันกีฬา ถ้าทำเป็นทีม อย่างเช่น บริษัทห้างร้านเห็นไหม ถ้าเขาเป็นทีมของเขา การบริหารจัดการของเขา เขาต้องรักษาบุคลากรของเขา ดูแลของเขาเพื่อความเจริญมั่นคงของเขา ถ้ามันเจริญมั่นคงของเขาเห็นไหม ผู้ที่รับผิดชอบเขาจะบริหารของเขาเพื่อความเรียบร้อย เพื่องานส่งต่อเนื่องกัน

ดังนั้น ถ้าเราจะบริหารใจของเราเห็นไหม ถ้าผู้ที่มีสติเด่นชัด สติจะดี เห็นไหม ขนาดพระในสมัยพุทธกาลเห็นพระสันตกายยังว่าพระองค์นี้เป็นพระอรหันต์แน่นอน! นี่มีสติระงับ มีความสงบเสงี่ยม มีความเรียบร้อย ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะสมัยพุทธกาล เวลาที่มีสิ่งใดที่เป็นประเด็นขึ้นมา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการพุทธกิจ ๕ เวลาอบรมพระ พระจะถามได้ ถามว่าองค์นั้นเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะพูดตามความเป็นจริง ถ้าเป็นประโยชน์ ถ้าไม่เป็นประโยชน์ท่านจะไม่พูดนะ ท่านจะไม่พูดถ้าไม่เป็นประโยชน์

ในสมัยพุทธกาลนะ มีพระบอกว่า “ถ้าไม่บอกเรื่องนรกสวรรค์จะสึก”

ท่านบอก “ให้สึกไปเลย!”

“ทำไมล่ะ” เวลาบวชมานี้ ท่านได้บอกไว้ใช่ไหมว่า จะบอกเรื่องนรกสวรรค์ แต่ถ้าองค์ไหนเป็นประโยชน์เห็นใหม่ นี่ท่านจะบอกเลย บอกเพื่อประโยชน์

สันตกายก็เหมือนกันเพราะมีคนไปถาม ถ้าไม่เป็นประโยชน์ท่านจะไม่พูดหรอก นี่สิ่งใดถ้าเป็นความจริงแล้วไม่เป็นประโยชน์ด้วย ท่านไม่พูด ถ้าเป็นความจริงแล้วเป็นประโยชน์ด้วยถึงจะพูด เป็นประโยชน์เห็นใหม่เพราะสันตกายจะได้เป็นพระอรหันต์วันนั้นไง พระสันตกายเขามีความสงบเสงี่ยมของเขา พระไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“นี่พระอรหันต์ใช่ไหม?”

“ไม่ใช่ ไม่มีสิ่งใดเลย”

ฉะนั้นนิมนต์พระสันตกาย มาแล้วเทศนาว่าการจนพระสันตกายเป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์เพราะมีสติเด่นชัด ทุกอย่างพร้อมแต่ทำงานเป็นทีมไม่ได้ เป็นทีมหมายถึงว่า “มรรคสามัคคี” สติชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรมของมรรค ๘ นี่มันเด่นชัดสิ่งใดล่ะ เห็นใหม่ เราทำงานส่วนตัว เราทำของเราได้ เราทำของเราเป็นประโยชน์ของเราได้ คนมีสติก็มีสติเรียบร้อยดี มีสติมั่นคง ทำอะไรก็ว่าสิ่งนี้ดี แต่มันไม่เป็นทีม ทีมคืองานชอบ งานชอบในงานอะไร เราทำงานชอบ เขาจะบอก..

คูสิทางโลกเขา พระองค์ไหนบริหารจัดการ ทำสิ่งใดที่ว่าเป็นประโยชน์ โลกเขาเห็นว่า โอ้! พระองค์นี้เก่ง พระองค์นี้ดีมาก เห็นใหม่ นั่นเป็นประโยชน์ทางโลกเขา แต่ถ้าเป็นประโยชน์ของเราล่ะ ถ้าสติชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันชอบที่ไหน มันชอบอย่างไร เรามีสติปัญญา เห็นใหม่ นี่เป็นทีมงานของมัน

ถ้าเป็นทีมงานของมันแล้วนี่ เราทำ เราต้องมีสติ เรายับยั้งของมัน มีสติ สติก็คือสติ สติยับยั้งอารมณ์ความรู้สึกไม่ให้มันมีกำลังหลุดลางใจออกไป มีสติแล้วทำอะไรต่อไป ถ้ามีสติแล้วเรากำหนดบริกรรมพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ นี่มีสติ ทำให้เกิดสมาธิ ถ้าเกิดสมาธิ เกิดความ

สงบระงับ มันทำให้ใจลึกลงไปๆ ทวนกระแสเข้าไปสู่จิต ถ้าทวนกระแสเข้าไปสู่จิตนะ เราจะเห็นคุณค่ามาก

คูลี เวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่ในป่าในเขา ท่านรักษาใจของท่าน ท่านดูแลใจของท่าน เห็นไหม ด้วยคำบริกรรมของท่าน ด้วยการภาวนาของท่าน ท่านอยู่ด้วยความสงบระงับเย็นนะ มีความสุข นี่ถ้าทางโลกมันแปลกใจ ทางโลก เขาอยู่กันด้วยทางโลกเขามีความสนุกสนาน มีความรื่นเริงของเขา แล้วเราไปอยู่ในป่าในเขามันจะมีความสุขได้อย่างไร

“ความสุขเท่ากับจิตสงบไม่มี” ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา มันจะเห็นคุณค่าของมันไง ถ้าเห็นคุณค่าของมัน เห็นไหม อยู่ในป่าในเขา อยู่ที่ไหนก็ได้ มันชุ่มชื้น มันมีความสุข มันมีความพอใจ มีความพอใจในอะไร? มีความพอใจจะก้าวเดินต่อไป ความก้าวเดินต่อไปเห็นไหม

เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาขนาดไหน เราศึกษา มาเพื่อเป็นแนวทาง ปริยัตินี้เราศึกษาเป็นแนวทาง พอเป็นแนวทางขึ้นมา ปฏิบัติละ ถ้าปฏิบัติตามแนวทาง แนวทางที่ไหนล่ะ? แนวทางก็ถนนไง แนวทางมันก็นี้ไง

คูลี แม้แต่การจราจรทางอากาศ เขายังต้องกำหนดเส้นทางของเขา แล้วเรานี้จะเอาเส้นทางของใคร มรรค ๘ เส้นทางมันอยู่ไหน ถ้าจิตใจมันย้อนกลับเข้ามา นี่ถ้าจิตมันสงบระงับขึ้นมา มันจะหยาบ มันรู้ มันเห็น “รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” ได้ลิ้มรสของธรรม จิตได้สัมผัสความสุขสงบระงับ จิตได้สัมผัสเห็นไหม

เวลาโลกเขาทุกขร้อนกัน เขาทุกขร้อนนะ เขาทุกขร้อนกัน ถึงวันหยุด วันราชการต่างๆ เขาจะไปชาร์ตไฟชาร์ตแบตของเขา เขาจะไปพักผ่อนของเขาเพื่อกลับมาทำงานใหม่ เห็นไหมไปชาร์ตแบตขึ้นมา กลับมามันก็มีแต่ความอ่อนล้ามาทั้งนั้นแหละ

แต่ของเรา ถ้าจิตมันได้สงบระงับจริงๆ ไม่ต้องไปพักร้อนที่ไหน ไม่ต้องไปผ่อนคลายที่ไหน จิตมันเป็นในตัวของมันเอง ถ้าจิตมันเป็นในตัวของมันเอง “สุขสิ่งใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” มันสงบระงับของมัน เขาพักผ่อนกัน เขาก็ต้องการให้จิตใจมันได้ผ่อนคลาย ก็เท่านั้น แต่หัวใจของเราถ้าเรามีความบีบคั้น มันมีสิ่งที่ตกผลึกในหัวใจ เราใช้กำหนดพุทโธๆ เห็นไหม พุทโธเพื่ออะไร

คูลี เวลาอากาศ สิ่งที่มีมันเป็นสารพิษ เวลาเข้าไปอยู่ในนั้นนะ แล้วไม่มีออกซิเจน ตายนะ ยิ่งเป็นก๊าซพิษนี่ตายเลย นี่ก็เหมือนกัน จิตใจถ้ามันสงบระงับในอวิชชา ในความไม่รู้มันได้อะไร

เห็นใหม่ ว่างๆ ว่างอะไร ถ้าพุทโธๆ ขึ้นไป มันก่ถันกรองเห็นใหม่ อากาศที่เป็นพิษ เขาพยายามมีเครื่องกรอง เป่าให้มันออกไป กระจายฟุ้งออกไปเพื่อให้ออกซิเจนเข้ามาแทนที่

จิตถ้ามันพุทโธๆ จิตถ้ามันคิดขึ้น มันสงบระงับขึ้น ความสงบระงับอันนั้น ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ทำไมมันต้องแบ่งชั้นล่ะ ทำไมทำสมาธิยังมีระดับของมัน ยังมีชั้นของมันล่ะ

ขณิกสมาธิมันก็พออยู่พอกินเห็นใหม่ อุปจาระ ในอุปจาระถ้ามันออกฐูละ ถ้ามันออกฐูเห็นนิมิตต่างๆ เห็นผี เห็นเปรต นี่มันมีสติปัญญา มันจะควบคุมใจ นี่ไงจะทำงานเป็นทิม ถ้าทำงาน มีสติใจ ถ้ามีสติขึ้นมา มันมีสติรับรู้ นั่นไม่ใช่ นี่ถ้าออกไปนั่นนิมิต

นิมิตคืออะไร? คือจิตรู้เห็นใหม่ จิตรู้สิ่งที่ถูกรู้ แล้วสิ่งที่ถูกรู้คือ สิ่งที่จะเป็นนามธรรมก็แล้วแต่ แต่จิตมันรู้ แล้วจิตมันรู้มันก็ตื่นเต็นไปกับมัน อ้อ! เห็นสิ่งนั้น รู้สิ่งนั้น นี่ไง มันทำงานโดยเอกเทศแล้ว มันจะไปของมันแล้ว มันไม่ทำกันเป็นทิมแล้ว นี่ปัจเจกบุคคล มันคืนรน มันจะไปตามทางของมัน ถ้ามีสติดึงกลับมา พอดึงกลับมา เห็นใหม่ ถ้าทำงานเป็นทิมนะ มันเริ่มเป็นทิมขึ้นมาละ สติ สมาธิ ปัญญา มันจะมีปัญญา แล้วปัญญานี้ ปัญญาที่เป็นโทษ ปัญญาที่เป็นคุณ

ปัญญาที่เป็นโทษ คุณิ เวลาปัญญาที่เป็นโทษ เวลาคนเขาอ่อนแอของเขา เขาน้อยเนื้อต่ำใจของเขาณะ เขาประชด เขาทำ.. นี่ปัญญาของเขา วางแผนทำสิ่งต่างๆ จนเราคาดไม่ถึง นั่นปัญญาเป็นโทษ แล้วปัญญาเป็นคุณล่ะ

ถ้าปัญญาเป็นคุณ ให้เรามาสู...เรารักษาใจของเรา อตุตา หิ อตุโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนก็พยายามจะสร้างสมขึ้นมาเห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์เป็นประโยชน์กับโลกมหาศาล เราจะทำของเรา

ปัญญาที่เป็นโทษเขาก็ว่า ตินินินินทาสังคม ทำลายสังคม ทำลายไปทุกอย่างเพื่อจะให้สะใจ

แต่ถ้าปัญญาที่เป็นคุณนะ สังคมนะ เราก็เกิดมากับสังคม เราก็อยู่กับโลก เราก็เกิดจากพ่อจากแม่ พ่อแม่ก็อยู่ในสังคม ถ้าสังคมมีความร่มเย็นเป็นสุขเราก็สาธุ เราจะได้ ถ้าสังคมร่มเย็นเป็นสุข สมณะชีพราหมณ์จะได้ประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติ เพราะสังคมร่มเย็นเป็นสุข เราจะทำปฏิบัติของเรา ถ้าเราปฏิบัติของเรา มันจะสงบรวมเย็นมาจากภายใน ถ้าร่มเย็นมาจากภายในของ

เรา เราจะดูแลใจของเรา นี่ปัญญาที่เป็นคุณ เป็นคุณมันรักษาใจได้ไง รักษาใจได้เพราะว่ามันไม่ส่งออก มันไม่คั่นรนไปหาเขา

แต่ถ้าปัญญาที่เป็นโทษ เห็นไหม เราเป็นคนทุกข์คนเจ็บใจ คุณติ บวชพระมาขนาดนี้ ปฏิบัติขึ้นมา ก็มีแต่คุณงามความดี ไม่มีใครเห็นคุณงามความดีของเราเลย ปฏิบัติขึ้นมา ก็ไม่ได้ผล ปฏิบัติขึ้นมา นี่ไง ปัญญาเป็นโทษ นี่มันไม่เป็นทีมแล้ว มันจะออกนอกกลุ่มนอกรทางไป ป้างเจกบุคคลเกิดอีกแล้ว มันหลุดกระซากลากไป เห็นไหม นี่ทำงานเป็นทีมไม่ได้

ถ้าทำงาน เรามีสติปัญญาขยับยังขึ้นมา ถ้าปัญญาไล่เข้ามา นี่ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ กำหนดพุทโธก็ได้ ถ้าเวลาพุทโธขึ้นมา จิตสงบมา สงบขึ้นมา เห็นไหม ระดับของมันมีนะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ ถ้าอุปจารสมาธิ ถ้ามันจะส่งออกไปเราก็กำหนดพุทโธไว้ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิไว้ ถ้ารักษาใจได้

แต่ถ้ามันรักษาใจ มันดูแลของเราแล้ว มันพุทโธก็ไม่ก้าวหน้า ปัญญาอบรมสมาธิแล้วมันก็ไม่ก้าวเดิน ถ้ากำลังมันพอ ใช้ปัญญาใคร่ครวญเลย ใช้ปัญญาใคร่ครวญว่า “ทำไมมันเป็นแบบนี้ ทำไมหัวใจมันคั่น ทำไม เราก็ตึงใจของเราแล้ว ทำไม...” หาเหตุหาผลกับมัน นี่คือการฝึกหัดใช้ปัญญา การฝึกหัดใช้ปัญญาเพื่อการทำสมณะ การทำสมาธิให้มันสะดวกขึ้น คล่องตัวขึ้น

แม้แต่ทำงานเป็นทีม เวลาเราเป็นเด็ก เรายรวมทีมกันเพื่อจะฝึกฟุตบอล นี่เป็นเด็กๆ ฝึกหัด ฝึกหัดมันก็ฝึกหัดเพื่อมีความชำนาญ เพื่อทักษะ เพื่อพัฒนาของมันขึ้นไป โตขึ้นไปเราจะเป็นทีมประจำอำเภอ ทีมประจำจังหวัด จะเป็นทีมชาติ เราฝึกหัดไป นี่ก็เหมือนกัน เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาของเรา นี่พุทโธแล้วทำไมมันอึดๆ ทำไมปัญญาอบรมสมาธิแล้วมันก็ไม่เห็นจะมีประโยชน์มาขนาดไหน เราก็กฝึก พอจิตมันสงบแล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญา ก็เหมือนกับเด็กฝึกหัดเล่นฟุตบอล ถ้าฝึกหัดเล่นฟุตบอล มันก็เล่นทักษะของมัน เห็นไหม ฝึกหัดแต่เล็ก ตัวเล็กตัวน้อย ให้มันมีความคล่องตัว ให้มันเข้าสายเลือด

พอเราใช้ปัญญาของเรา เราใช้ปัญญาของเรา เรารู้แล้วว่าเราเด็กฝึกหัด เด็กฝึกหัดมันจะได้แข่งกับใคร มันไม่ได้แข่งกับใคร นี่ก็เหมือนกัน เราใช้ปัญญาของเรา ปัญญาไตร่ตรอง ปัญญาฝึกฝน พอปัญญาไตร่ตรองฝึกฝน ถ้ามีเหตุมีผลขึ้นมา จิตใจมันยอมรับ พอจิตใจมันยอมรับ ถ้าพุทโธ พุทโธก็ง่ายขึ้น ทำปัญญาอบรมสมาธิมันก็เริ่มดีขึ้น จากที่ว่าอึดๆ จากจิตที่มันก้าวเดินไม่ได้

จากทำอะไรแล้วมันมีแต่ความไม่ลงรอยเลย ไม่เข้าที่เข้าทางสักอย่างหนึ่ง เห็นไหม เราฝึกหัดใช้ปัญญา นี่มันจะเริ่มความเป็นทีมขึ้นมา

พอมันเป็นทีมขึ้นมา สติชอบ งานชอบ สมาธิชอบ ระลึกชอบ ความเห็นชอบ ความชอบธรรมของมันเกิดขึ้น ความชอบธรรมเกิดขึ้น มันก็ชอบธรรมในขั้นของสมถะ ในขั้นของคุณงามความดี ทำคุณงามความดีกับเรา เราจะทำคุณงามความดีเพื่อหัวใจนี้ หัวใจนี้มันทุกขร้อนนัก หัวใจนี้มันลำบากลำบากนัก นี่สร้างความคิดขึ้นมา

รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง ให้จิตใจนี้ได้สัมผัสธรรม ได้กินธรรม ได้พัฒนาขึ้นมา จากขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ นี่เวลามันทำขึ้นไป ถ้ามันพุทโธๆ จะเป็นอัปปนา ก็ได้ ถ้ามันพุทโธๆ ถ้ามันเป็นอุปจาระ แล้วมีสติปัญญาขึ้นมาแล้ว ถ้ามันออกรู้กายเห็นกาย นี่เด็กฝึกหัด ฝึกหัดเล่นตั้งแต่ฝึกหัดขึ้นมา พอมันขึ้นมาก็เป็นประจำทีม ประจำอำเภอ ประจำจังหวัด นี่พอมันฝึกหัดขึ้นมา มันมีช่องทางขึ้นมา ปัญญามันแยกแยะได้นะ

พอมันแยกแยะได้ คุณติ เด็กฝึกหัดมันก็เล่นประสามันสนุกเฮฮา แต่เวลาเป็นทีมประจำอำเภอ เขามีการแข่งขันนะ การแข่งขันกันมาเพื่ออะไร? เพื่อการกระชับมิตร เพื่อความสัมพันธ์เพื่อต่างๆ ก็ทำทั้งนั้นนะ เพื่อสังคม นี่เวลาจิตใจมันพัฒนาขึ้นไป เห็นไหม เวลาจิตมันสงบระงับขึ้นมา ระงับ มันเห็นช่องทางของมัน พอช่องทางของมัน มันเข้าสู่ใจ มันได้มรรคได้ผลใจ ถ้ามันสงบระงับเข้ามาก็เป็นสัมมาสมาธิ มันได้ฟ่อนคลาย มันได้พักฟ่อนของมัน อืม! มันจะเข้าสู่ธรรม

ปริยัติ ปฏิบัติ นี่ผลของการปฏิบัติ ว่าผลของการปฏิบัติมันจะเกิดปฏิเวธ ปฏิเวธคือความรับรู้ของใจ อากาลิโก ไม่ใช่มีกาล ไม่มีเวลา เรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม ดูความสงบระงับสิ ก่อนที่มันอันธูขึ้นมา คุณติ มันทำงานโดยปัจเจกบุคคล มันสิ่งสติดีมันก็ดีจนเด่นชัดขึ้นมา จนสิ่งใดก็เกิดขึ้นมาได้ จะทำสมาธิไปก็ล้มลุกคลุกคลาน ถ้าเป็นสมาธิก็เป็นมิจจาชะ ว่างๆ ว่างๆ สมาธิเป็นมิจจา เป็นสิ่งที่ยังไม่มีสติปัญญามาใคร่ครวญ เวลาใช้ปัญญาขึ้นไปก็ปัญญาโลกๆ ปัญญาโลกียปัญญา ปัญญาที่ว่าอยากบรรลุนิพพาน อยากตรัสรู้ธรรม อยากจะเป็นพระอรหันต์ แต่ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาไปลอกเลียนแบบมา ปัญญาที่ไปคดโกงเขามา ปัญญาอย่างนี้มันไม่มีประโยชน์สิ่งใดเลย

ถ้าเวลาเราวิปัสสนาขึ้นมา เราใช้สติปัญญาของเราขึ้นมา เราพุทโธๆ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา นี่เกิดจากการกระทำ เกิดจากการแยกถูกแยกผิด จิตใจมีการกระทำ มันก็รู้จักถูกรู้จัก

ผิด มันก็แยกแยะของมันไซ้ใหม่ สิ่งที่เป็นผิด นี่พอมันจะเสวย...มื๊บ โอ้ย! แสบ เคยผิดมาแล้ว ไม่เอา เห็นใหม่ วาง วาง สติระงับไว้ สติยับยั้งไว้ พุทโธๆ ถ้าจิตมันเริ่มดีขึ้น พอเริ่มดีขึ้น มันออกไป มันก็จะรับรู้ของมัน พุทโธๆ จิตมันเริ่มดีขึ้น พอเริ่มดีขึ้น อันนี้เป็นผล สิ่งที่ดีมันก็พยายามมูมานะ วิริยอุตสาหะ มีการกระทำขึ้นมา มันแยกของมัน เพราะมันเจ็บใจ

เวลามันเจ็บมันขยาดไซ้ใหม่ ถ้าทำสิ่งนี้แล้วมันลงสู่กวั้งค์ ถ้าทำสิ่งนี้แล้วจิตมันเข้าไปสู่ความเป็นมิจลา มันเข้าไปแล้วมันไม่ปลอดโปร่ง ไม่มีทางเดิน ไม่มีทางออก แต่เวลาเราใช้ปัญญาของเราแยกแยะ ทำถูกทำผิด แล้วฟังเทศน์ครูบาอาจารย์

๑. ฟังเทศน์ครูบาอาจารย์เอาครูบาอาจารย์เป็นแบบอย่าง

๒. ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา มีครูบาอาจารย์ถามได้เลย

ทำอย่างนี้ทำไมผิดอย่างนี้ ทำอย่างนี้ผิดอย่างนี้ แล้วเวลาครูบาอาจารย์พูดเรากำลังงง มันงงเพราะอะไร มันงงเพราะที่ครูบาอาจารย์พูดเราก็ทำทุกอย่างหมดแล้ว ที่พูดมานี้ทำทุกอย่างเลย แต่ทำแบบที่เราทำไง ร่องน้ำ คูร่องน้ำทางธรรมชาติลี น้ำมันไหลลงต่ำ ถ้าจำนวนน้ำมันจะกัดเซาะดินจนดินเป็นร่อง เป็นลำธาร ถ้ามันกัดเซาะจนเป็นแม่น้ำไป ความคิดของเรามันก็คิด เวลาครูบาอาจารย์พูด...เหมือนกัน เหมือนกัน ถ้ามันเหมือน ทำไมมันไม่มีความรุ่มเย็นเป็นสุขล่ะ? มันเหมือนเพราะเราคิดไง เพราะเราคิดว่าเหมือน นี้อวิชชา กิเลสมันคอยครอบงำไว้ มันครอบงำให้เราอยู่ในอำนาจของมัน

ถ้าเรามีสติขึ้นมา คุณสังเกตได้ไหม ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เด็กเขาจะบอกว่าผู้ใหญ่พูดผิด ผู้ใหญ่พูดไม่เข้าใจ เขาจะพูดอย่างนั้นประจำ แต่เด็กทำไมมันคิดอย่างนั้นนะ เด็กมันคิดอย่างนั้นเพราะมันใช้ความรู้สึกของเขาเทียบเคียง นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจเราเพิ่งปฏิบัติ ในเมื่อมันยังหนา ในเมื่อคนเรานะ ถ้าค้นหาความทะยานอยากมันครอบงำอยู่ เขาเรียก “คนหนา” ถ้าคนหนานะ มันฟังแล้ว “อืม! เป็นคำเดียวกัน” เห็นใหม่ คำเดียวกัน ฉะนั้นคำเดียวกัน คำนี้เป็นสมมุติบัญญัติ ถ้าคำเดียวกันแต่มันไม่เหมือนกัน มันไม่เหมือน เพราะเราไม่มีสติปัญญาถึงแยกแยะได้พอ

ถ้าแยกแยะได้พอนะ อืม! ถ้ามันถามครูบาอาจารย์ นี่เริ่มต้นเลย ถ้ามันมีกำลังของมันนะ เราแค่อดนอนผ่อนอาหาร อดนอนผ่อนอาหาร สิ่งต่างๆ ที่มันจะแสดงตัวตามกำลังของมันนะ มันไปไม่รอดหรอก มันไปไม่รอดเพราะเราไม่ให้มันเดินออกทางช่องทางนั้น เราไม่ให้มันออกตอน

ช่องทางที่มันเคย อย่างเช่นจำนวนของน้ำ น้ำถ้ามีมารวมตัวกันมากขึ้น มันไหลไปที่ไหนก็แล้วแต่ มันจะกัดเซาะจนเป็นร่องน้ำมันไป จิตมันเคยเป็นอย่างนั้นมาตลอดใช่ไหม ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราพยายามสะสม พยายาม สตินี้สติจับมัน จับมันแล้วใช้ปัญญาแยกแยะ ใช้ปัญญาแยกแยะ สิ่งที่เราแยกแยะมันเป็นสิ่งใด มันเป็นสิ่งใญ่เห็นหมด

อย่างที่ว่ามันเป็นสารพิษใจ สิ่งที่ว่าพอเราจะเริ่มปฏิบัติปั๊บบมันจะลงช่องนี้ มันจะเป็นอย่างนั้น มันเป็นสารพิษ พอเป็นสารพิษ มันก็ลงสู่กวั้งค์ พอลงสู่กวั้งค์ไปนะ อืม! หายไปเลยนะ แล้วหายไป จับต้นชนปลายไม่ถูกนะ แต่พอมันจะออกนะ เหมือนกับสะดุ้งตื่น เหมือนกับรู้สึกตัวขึ้นมา นี้อวิชามันยังครอบไว้ “อืม! นั่งสมาธิมา ๒-๓ ชั่วโมง แหม! เก่งมาก นั่งสมาธิไม่เคยได้แบบนี้เลย วันนี้ นั่งสมาธิได้ดีมาก” นี้ดูมารมันครอบงำไว้เรายังไม่รู้ตัวเลยนะ นี่ไงถ้ามันเป็นมิจฉา

แต่ถ้าเวลาเรามีสติปัญญานะ “อืม! นี่ต้องตั้งใจให้ดี ตั้งใจให้ดีแล้วทบทวนให้ดี มันนั่งสมาธิแล้วมันไปไหน เราพุทโธๆ จนพุทโธมันขาดคำไหน แล้วมันแหวกหายไปอย่างไร มันหายไปไหน ช่วงที่มันหายไปไหน? ไม่หายเพราะเรารู้สึกตัวตลอด สติเรารู้สึกตัวตลอด”

นี่ถ้าคนหนานะมันเข้าข้างตัวเอง “รู้สึกตัวตลอด ดีตลอด” คำว่า “รู้สึกตัวดีตลอด” เรานับจำนวนสิ เรานับเลข ถ้าเรานับเลข ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ มันต้องถึงร้อย ถึงพัน ใหม่นี้มัน ๑ ๒ ๓ ๔ ๕...หายไปแล้ว เอ! รู้สึกตัวขึ้นมา นับได้แค่นี้ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕...๑ ๒ ๓ ๔ ๕...แล้วอีกต่อไปเป็นอย่างไร? ไม่รู้ ไม่รู้ นี่ไง มันละเอียดขนาดนั้นนะ

ถ้ามันปัจเจกบุคคล ทำงานโดยส่วนตัว ทำงานเป็นทีมไม่ได้ ถ้าทำงานเป็นทีมนะ สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าทำงานเป็นทีม สติมันดี พอสติมันดี พยายามกำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วดูแลรักษาใจของเรา นี่ถ้ามันสงบระงับเข้ามา มันมีความสงบระงับเข้ามา แล้วถ้ามันไปไม่ได้ ก็อย่างที่ว่าถ้ามันไปไม่ได้ เราก็พยายามใช้พุทโธๆ ให้มันละเอียดเข้าไป ให้ปัญญามันแยกแยะ... ต้องไปได้ ต้องไปได้ ถ้ามีสติปัญญา เราแยกแยะของเรา

แล้วคนหนา คนหนาเวลาเดินจงกรมก็อ่อนเพลียนัก เดินจงกรมก็หนักหน่วงนัก นั่งสมาธิก็แหม! รู้สึกว่ามันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย เห็นไหม เราต้องสังเกต เวลาเราอด เราผ่อนอาหารนะ หิวไหม? หิว คำว่า “หิว” นะ ภาวะอาหารมันหิว แต่สังเกตถึงร่างกายและจิตใจ ที่นี้พอมันหิว จิตใจมันไม่อยู่ที่การภาวนาแล้ว มันไปอยู่ที่หิว ถ้าอยู่ที่หิวนี้ละ ไล่เลย ภาวะหรือหิว ถ้าไล่หรือ

หิว ลำคอหรือหิว สิ่งใดมันเป็น? มันไม่มีสิ่งใดบอกหิวเลยละ กระเพาะมันหิวไม่เป็น ปากก็หิวไม่เป็น ลิ้นก็ไม่รื่องว่าหิว

นี่มันไม่มีอะไรหิวหรือ มันเป็นอุปาทาน มันเป็นเพราะสัญชาตญาณที่เราเคยอยู่เคยกิน พอเราขาดความเคยอยู่เคยกิน กิเลสมันก็ดิ้นรน พอกิเลสดิ้นรนมันก็เอาสิ่งนั้นมาอ้าง อ้างว่านี่ทุกข์มาก ลำบากมาก ทำสิ่งใดก็ไม่ได้ เห็นไหม ถ้ามีสติปัญญา เวลาถ้ามันพุทโธ พุทโธไปไม่ได้ ถ้ามันมีสติปัญญา เป็นสติปัญญามาแยกแยะ มันจะเห็นอย่างนี้

แต่ถ้ามันไม่มีสติปัญญานะ มันก็บอก อดอาหารก็ไม่ได้ ทำสิ่งใดก็ไม่ได้...

หิวไหม? สิ่งทีหิวนะ มันคือความรู้สึกหิว แต่ไม่มีธาตุขันธ์สิ่งใดหิว ความรู้สึกนั้นก็คือจิต ถ้าจิตมันหิว จิตมันหิว ถ้าเอ็งหิว เอ็งทำไมย้อนศรช้าละ ทำไมกำหนดพุทโธก็ทำไม่ได้ ทำไมทำปัญญาอบรมสมาธิมันก็ไม่ลง แล้วใช้ปัญญาพิจารณา เอ็งก็ไม่ยอมรับสิ่งใดเลย ฉะนั้นเอ็งไม่ยอมรับสิ่งใดเลย เอ็งจะหิว เอ็งจะอึดขนาดไหน ข้างก็จะสู้ เห็นไหม ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญามันแยกแยะ เริ่มทำงานจะเป็นทีม เป็นทีมเพราะอะไร

เพราะว่าสิ่งที่มันปัจเจกบุคคล สิ่งทีมันเป็นสติ เป็นสมาธิ เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากที่ใช้สิ่งนี้ มันออกหาเหยื่อ ออกแสดงฤทธิ์แสดงเดช กลับมาฟาดฟันหัวใจ กลับมาทำความเพียรของเราให้ล้มลุกคลุกคลาน เราจะทำความเพียร เราจะนั่งสมาธิภาวนา มันอ้างอิงไปหมดเลย เตี้ยวหิว เตี้ยวเหนื่อย เตี้ยวลำบาก เตี้ยว...นี่มันอ้างเล่าให้ไปตลอดเลย แล้วอ้างเล่าหั้นะ เราก็เชื่อเพราะเราคิด เราก็เชื่อเพราะมันเป็นอุปาทาน เป็นความคุ้นเคยกับใจ ใจมันคุ้นเคยความเป็นอยู่อย่างนี้ กิน อิ่ม นอนอุ่น อยู่สะดวกสบายนี่เป็นความสุข

นี่ความคุ้นเคย กิเลสมันก็ตัวอ้วนๆ แล้วพอเราเริ่มจะชำระกิเลส จะทำให้กิเลสมันตัวผอมลงๆ มันก็ดิ้นรน มันก็จะอ้างเหตุอ้างผล อ้างสาระทุกอย่างมาเอาชนะคะคานหมดเลย เราก็ตามมันไป เห็นไหม นี่มันไม่เป็นทีมงานสักที มรรคสามัคคี มรรค ๘ เป็นทีมหนึ่ง ทีมของมรรคญาณ ถ้ามรรคญาณมันเกิดขึ้น มันจะมีทีมงานของมันขึ้นมา แต่เนี่เราวมเป็นทีมไม่ได้ เราวมทีมไม่ครบทีม เราจะไปแข่งกับใคร? เราวมทีมของมันขึ้นมาไม่ได้ มันลงแข่ง ทางกีฬาเขาไม่ให้แข่ง เพราะมันเป็นกรไม่เป็ความยุติธรรม

แต่ทางกิเลสมันจี๋ห้วนนะ มันชอบ มันบอกว่ามันถูกต้อง ชอบธรรม ปฏิบัตินี้เป็นสุดยอด ทำมาเป็นคนดี สุดยอดคน ไปเป็นปฏิบัติ เวลากิเลสมันจะชักเราให้เสียศูนย์ ให้ร้อนเร่ไปกับมันนะ มันทำลายเราทั้งนั้นเลย แต่ถ้าเรามีปัญญานะ สิ่งนี้เวลาปฏิบัติ ธรรมะนะ มีแต่ความร่มเย็นเป็นสุข ธรรมะมีแต่ผลประโยชน์ ธรรมะมีแต่สิ่ง...ธรรม คำว่า “ธรรม ลัทธิธรรม” ทุกคนแสวงหา ใน ๓ โลกธาตุ เทวดา อินทร์ พรหมไปถามพระพุทธเจ้าตลอด “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วจริงหรือ” นี่ทุกคนแสวงหา แต่ก็ดังเลสงสัย เห็นไหม นี่ทุกคนแสวงหา

เวลาปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่ว่าป็นธรรมๆ มันจะเป็นธรรมใหม่ เราแสวงหาธรรมะกันอยู่ แล้วสิ่งที่มันเกิดขึ้นมากับใจ มันเป็นกิเลสทั้งนั้นเลย ฉะนั้น ธรรมะให้คุณกับใจนะ ให้คุณนะ เพราะเวลาคนเราเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาหมอเขารักษา นะ เขารักษาหายไหม พอเราหายจากโรคจากภัย อู๊ย เราจะเข้มขึ้น แต่เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วยนี้แหลม มันทุกข์ระทมไปหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจ กิเลสมันบีบคั้นในหัวใจ มันทุกข์ระทมไปหมดเลย แล้วเราพยายามจะปฏิบัติธรรมอยู่ นี่ แล้วเราบอกว่าธรรมะมันจะให้โทษได้อย่างไร ธรรมะมันมีแต่คุณทั้งนั้นนะ แต่เราปฏิบัติธรรม มันปฏิบัติโดยกิเลส แล้วกิเลสมันอ้างธรรม กิเลสทั้งนั้นทำให้เราทุกข์ยาก กิเลสทั้งนั้นบิดเบือนเรา กิเลสทั้งนั้นทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน กิเลสทั้งนั้นทำให้เราไม่อยู่ในสติปัญญา

ถ้ามีสติมีครอบงำนะ เราจะไม่พูดอย่างนั้น เราจะไม่ทำให้คนข้างเคียงสะเทือนใจอย่างนั้น แม้แต่คิดขึ้นมามันก็สะเทือนหัวใจเราแล้ว มันเบียดเบียนหัวใจเราก่อน มันคิดขึ้นมาก่อนว่าต้องพูดอย่างนั้น ต้องทำอย่างนั้น มันจะได้สะใจ พอพูดสะใจไปแล้วมันก็ไปกระเทือนคนอื่น กระเทือนหมู่คณะ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูดประจำนะ เรานี้อยู่กันโดยสังฆะ เราเป็นหมู่เป็นคณะกัน เหมือนกับร่างกายร่างกายหนึ่ง ร่างกายหนึ่งเจ็บปวด เจ็บไข้ได้ป่วย มันก็กระเทือนกันไปหมด นี่ก็เหมือนกัน เวลาเลือดมันทำให้มีปฏิภพในร่างกายนี้อยู่ไปหมด นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นหมู่คณะกัน ถ้ามีจิตใจที่เป็นธรรม นี่สัพปาเย ๔ หมู่คณะเป็นสัพปาเย ถ้าเป็นสัพปาเยนะ จะทำสิ่งใดมันก็เกื้อกูลกัน มันก็เป็นประโยชน์กัน ถ้าเรากุมใจได้ มันประโยชน์ตรงนั้นนะ นี่ปัจเจกบุคคลมันดันไปเรื่อย มันดันออกไปก็ทิ้งออกไป เห็นไหม กระเทือนกันไปหมดเลย

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา ไม่ออก ไม่ให้เบียดเบียนใจตัวนี้ ไม่ให้เบียดเบียนใจดวงนี้ เบียดเบียนใจดวงนี้คือจิตมันเสวยอารมณ์ ใจดวงนี้มันเสวยความคิดอย่างนี้ ถ้าเสวยความคิดแบบนี้มันก็จะแสดงออกอย่างนี้ ถ้าแสดงออกอย่างนี้มันก็ไปกระเทือนเขา แต่ถ้าเรามีสติปัญญานะ เราระงับไว้ ยับยั้งไว้ นี่เป็นโทษ นี่เป็นต้นหาความทะยานอยาก มันดิ้นรนในหัวใจของเรา แล้วมันก็จะไปหาเหยื่อข้างนอก แล้วก็ไปทำให้กระเทือนกัน นี่ถ้าเรามีสติปัญญา

กิเลสเท่านั้น ให้โทษแก่การประพฤติปฏิบัติ ธรรมะให้แต่คุณทั้งนั้น แต่เราปฏิบัติ เรายังไม่ได้ถึงธรรมนั้น เวลาเราหாயาма เราได้ยามา เราจะอ่านฉลาดเลยว่ายานี้มีคุณสมบัติอย่างไร ใช้ประโยชน์สิ่งใด นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาธรรมพระพุทธเจ้ามา ยาทั้งนั้น มีแต่ฉลาดยา แต่ถ้าเราพุทโธๆ หรือจิตฝึกปัญญาอบรมสมาธิ มันจะได้ดื่มได้กินยาเข้าไป

“ธรรมโอสถ” ถ้าธรรมโอสถมันจะรักษาหัวใจของเราให้เข้มแข็ง รักษาหัวใจของเราให้มันไม่ดิ้นรนไป ถ้าดิ้นรนไปนะ สงบระงับเข้ามาๆ เวลาจิตสงบแล้ว เวลามันออกใช้งาน จิตสงบแล้ว เวลามันจะใช้ปัญญา ถ้าเป็นอัปปนาสมาธินี้สงบจนสักแต่ว่า คลายตัวออกมา พยายามน้อมไปที่กาย น้อมไปที่เวทนา น้อมไปที่จิต น้อมไปที่ธรรม ถ้ามันน้อมไป นี่มันจะเป็นทิมงาน ทิมเพราะอะไร

เพราะจิตมันสงบเป็นพื้นฐาน มีสติ ถ้ามันน้อมไปเห็น พอไปเห็น เห็นนั่นคืออะไร? เห็นนั่นคือสติปัญญาฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม เพราะจิตใจเรามันหลงไหลในสิ่งนี้ กาย เวทนา จิต ธรรม สติปัญญาฐาน ๔ อริยสัจ ๔ ความเป็นสังขธรรม สังขธรรม จิตนี้มันเกิดมาในวิภวภูมิตัน มีสังโยชน์ร้อยรัดมันมา มันมีสังโยชน์นะ มีหลาน มีลูก มีพ่อ มีปู่ นี่โสดาบัน สกิทา อนาคา มันเป็นชั้นเป็นตอนของมันขึ้นไป ถ้ามันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป “อรูปธรรม” อฐานะที่จะเปลี่ยนแปลง อฐานะที่มันจะเสื่อมสภาพของมันไป

แต่ในปัจจุบันนี้เราพยายามชวนชวาย มีการกระทำอยู่ เราต้องพยายามชวนชวาย ถ้าจิตสงบระงับแล้ว เรา เวลามันเสวยอารมณ์ ให้มันเสวยไปที่กาย ที่เวทนา ที่จิต ที่ธรรม ถ้ามันจะเป็นกาย เป็นเวทนา เป็นจิต เป็นธรรม เพราะมีสติ มีสติสั่ง มีสติควบคุมให้ทำอย่างนั้น มีสติ มีกำลังของสมาธิ มีกำลังของสมาธิให้เป็นตามความเป็นจริง

มีการงานชอบ งานชอบคืองานชอบตรงกับสายงาน ตรงกับสิ่งที่ป็นจริตนิสัย ตรงกับ
กิเลสต้นหาความทะยานอยากในหัวใจ กิเลสมันชอบสิ่งใด มันทำสิ่งใด ถ้ามันทำสิ่งที่ไม่
ชอบ มันจะเป็นงานเก้อๆ เงินๆ งานสักแต่ว่าทำ

พิจารณากายๆ พิจารณากายแล้วมันไม่ดูดี พิจารณากายแล้วบางทีพิจารณาแล้วมันก็ดี
พอพิจารณาแล้วมันก็จี๊ด พิจารณาแล้วมันไม่ยอมพิจารณา ถ้าไม่ยอมพิจารณา แสดงว่าพระอรหันต์
มันไม่มีกิเลสไป มันพิจารณาพอแรงแล้วใจ...แต่มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะพิจารณาแล้วมันจี๊ด มัน
ไม่มีรสมีชาติ มันไม่ยอมทำ

มันไม่ยอมทำนะ ภาวนาไปแล้วเหมือนกับคนนี้เป็นไข้ แต่ไปรักษาโรคอื่นไป คนเป็นโรค
หนึ่งไปรักษาอีกโรคหนึ่ง มันไม่ตรงกับจริต มันรักษาได้ไหม? มันบรรเทาได้ คนเป็นไข้ รักษาสิ่ง
ใด เขารักษาให้กลับมารักษาให้ร่างกายสมบูรณ์นี่แหละ แต่มันไม่รักษาโรคนั้น โดยตามเป็นจริง
ฉะนั้น เวลารักษาโรคนั้นตามความเป็นจริง มันก็ไปแก้กิเลสตามความเป็นจริง ถ้าแก้กิเลสไปตาม
ความเป็นจริง เราก็กพิจารณา ให้พิจารณาจิต พิจารณาธรรม พิจารณาเวทนา

ถ้ามันพิจารณาเวทนา ถ้ามันตรงกับโรค สิ่งที่เป็นสังโยชน์ที่มันร้อยรัดไว้กับใจ มัน
พิจารณา นี่ใจ ทิมงานมันจะเกิดขึ้น ถ้ามันเป็นทิมงานเกิดขึ้น มรรคมันจะเดินตัว นี้ธรรมจักร จักร
มันจะหมุนไป ถ้ามันมีธรรมจักร มีจักรอันนี้ มันจะเป็นปัญญาญาณ เป็นปัญญาญาณ เห็นไหม มัน
ไม่ใช่เป็นปัญญาที่เกิดจากสัญญา มันไม่ใช่เป็นปัญญาที่เราเกิดมา โอ๊ย เรียนมาครบ มรรคก็รู้หมด
ท่องได้ทุกอย่าง อะไรก็รู้ทุกอย่าง มีที่มาที่ไปหมดเลย นี่มันจำมา

พอมันจำมาขึ้นมา นี่เป็นแบบ เป็นแบบฝึกหัด สิ่งที่มีอยู่แล้ว แบบฝึกหัด แบบฝึกหัดใครก็รู้
ได้ แเบงก์ใครก็ดูได้ นี่แบงก์ทุกคนก็มี แเบงก์พัน ใครก็รู้จักแบงก์พัน แต่เอ็งมีแบงก์พันหรือเปล่าละ
อ้าว! มีๆๆ ใจ ยืมเขามาไง แบบมือขอพ่อแม่มาไง แต่ถ้าเราละ โอ๊ย! ทำงานมาเกือบตาย สิ้นเดือน
เงินเดือนออก เห็นไหม นี่เราทำของเรามาไง

แบงก์พัน คูสิ แเบงก์พันก็เหมือนแบบฝึกหัดไป แเบงก์พันก็คือแบงก์พัน แเบงก์ก็เหมือนกับ
แบงก์นั้นละ แต่ที่มาได้มาอย่างไร พ่อแม่ให้มา ยืมเขามา ฉกชิงวิ่งราวเขามา แต่ของเราด้วยความ
สุจริต มาด้วยหน้าที่การงาน เราทำงานของเราขึ้นมา เป็นผลตอบแทนจากงานที่กระทำ จิต
เวลามันสมบูรณ์ของมัน ทิมงานมันสมบูรณ์ มรรคสามัคคี นี่ปัญญาญาณที่เกิดขึ้นมา ธรรมจักร
จักรที่มันหมุนขึ้นมา

แต่ในปัจจุบันของเรา ถ้าเป็นปุถุชนมันเป็นกงจักร เห็นไหม เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นโลกียปัญญา สิ่งที่เป็นโลก เป็นปัญญาสิ่งที่เราศึกษากันมา สิ่งนี้เป็นธรรมๆ สิ่งนี้เป็นธรรม ธรรมของใคร นี่ธรรมของความจำใจ แต่ธรรมของความจริงละ ถ้าธรรมของความจริง มันมีที่มาที่ไปไ้

แบงก์พันนี้ แบงก์นี้ เงินทองนี้ได้มาจากการกระทำ เงินทองนี้มันมีที่มาที่ไปแล้วตรวจสอบได้ ใครก็ตรวจสอบได้ มันสะอาดบริสุทธิ์ มีที่มาที่ไป แล้วใครตรวจสอบละ นี่ทุกคนไม่มีหน้าที่ตรวจสอบเพราะเขาไม่ได้เกี่ยวอะไรกับเรา แต่ถ้าสังฆธรรมละ ธรรมะตรวจสอบ

คูลี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ในวันวิสาขบูชา เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาอยู่ ๖ ปี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คืนวันวิสาขบูชานั้นได้เกิดในธรรม ได้มรรคญาณ ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองไข่อวิชชาออกมา นี่ใครตรวจสอบ? ธรรมะ! สังฆธรรมที่เป็นจริงมันเกิดขึ้นมาจากหัวใจ นี่สิ่งที่สัมพัทธธรรมได้ก็คือใจดวงนี้ สิ่งที่ถูกขี้ที่ยาก เห็นไหม นี่จะบอกว่าสิ่งนั้นทำลายเรา สิ่งนี้ทำลายเรา ไม่มี กิเลสมันทำลายหัวใจเท่านั้น

แต่เวลาพิจารณาไป กิเลสมันคืออะไร กิเลสมันอยู่ที่ไหน เอ็งหากิเลสเจอหรือเปล่า เอ็งรู้จักกิเลสไหม นี่คุณจนหมดละ รู้จักไปหมดเลย จะเป็นนักโทษชั้นไหนละ จะเป็นเสื่อที่ไหน รู้จักทั้งนั้นละ แต่ไม่เคยเห็นตัวเพราะในสติติ ไปดูที่กองปราบสิ เขามี...มือปืนในประเทศไทยอันดับหนึ่งถึงอันดับที่ห้าสิบ อันดับที่ห้าร้อย เขามีประวัติหมดเลย แต่ยังจับกันไม่ได้

แต่นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราว่ารู้จัก รู้จักใคร รู้จักมาอย่างไร แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าทิมงานมันเกิดขึ้น เราทำงานเป็นทีม “มรรคสามัคคี” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นจริตนิสัยของคนนะ เจโตวิมุตติ นำด้วยสมาธิ นี่มีสมาธิแก่กล้า พอสมาธิแก่กล้าแล้วเราพิจารณากายด้วยความชัดเจนของจิตที่เห็นนั้น นี่เป็นเจโตวิมุตติ

ปัญญาวิมุตติ มีปัญญานำ ปัญญาที่แตกฉาน ปัญญาที่สว่างไสว ปัญญาที่กว้างขวาง ปัญญาที่รับรู้ไปทั้งหมดละ ปัญญาอย่างนี้กิเลสมันพาใช้ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ให้มีสมาธิขึ้นมาเห็นไหม เพราะปัญญามันเป็นปัจเจกบุคคล มันเด่นชัดเพราะเรามีนิสัยอย่างนี้ เราก็ใช้ความสงบระงับเข้าไป ปัญญาอบรมสมาธิ เกิดสมาธิขึ้นมาแล้ว สมาธิจิตดวงนี้ออกเสวยอารมณ์ ออกใช้พิจารณาในธรรมารมณ์ ในต่างๆ นี่จะเป็นปัญญาวิมุตติ

ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ สิ่งที่เป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญา นำ ฉะนั้นสิ่งที่ว่าจะตรัสรู้ธรรม บรรลุธรรม บรรลุธรรมที่ไหน ถ้าจะเป็นพระอริยบุคคลเป็นอริยบุคคลที่ไหน มันเป็นเพราะธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมจากวันวิสาขบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลงอายุสังขารในวันมาฆบูชา และองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานในวันวิสาขบูชา เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเป็นสาวก-สาวกะเห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวชเป็นสาวกบุตรพุทธชินโรส แล้วเราจะทำงานด้วยอะไร ถ้าเราทำงานด้วยทิฆงกในใจ มรรคญาณจะเกิด เราทำงานจากข้างนอก ทิฆงกของเขานั้นเป็นเรื่องของโลก ทิฆงกของเราจะเกิดขึ้นมาในหัวใจเรานะ

สติ สมาธิ ปัญญา คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สมาธิชอบ ความชอบธรรมอันนี้เกิดขึ้น เวลาปฏิบัติไปแล้ว มันจะเป็นการตรัสรู้เองโดยชอบ มันจะเป็นการบรรลุธรรมโดยชอบ ถ้าการบรรลุธรรมโดยชอบ ความชอบธรรมอันนี้ใน ๓ แคน โลกธาตุจะคัดค้านขนาดไหน มันเรื่องของเขา ให้สามแคน โลกธาตุมันคัดค้านของมันไป

แต่ถ้ามันบรรลุธรรมโดยชอบธรรม ไม่ได้โดยมิจฉา โดยความไม่ชอบธรรม ความชอบธรรมของเรา เราต้องประพฤติปฏิบัติให้เกิดกับใจของเรา เราเป็นสาวกบุตรพุทธชินโรส เราเป็นนักรบจะรบกับกิเลสต้นหาความทะยานอยากในใจของเรา เราจะต้องมีสติปัญญา ทำเพื่อเป็นเอกภาพ ทำเพื่อให้ในหัวใจของเราเป็นผลงานของเรา เป็นมรรคเป็นผลกับหัวใจของเรา เอวัง